

Érettségi tétel kidolgozása

Siklódi Beáta

Marosvásárhely, 2020.

Hogyan?

I. tétel:

- Összefüggő szöveg
- A szempontok érvényesítése a szövegértelmezésben
- Más szempontok figyelembe vétele

II. tétel:

- Az alpontokra konkrét válaszokat várunk el
- Fel kell tüntetni az alpont betűjelét
- Figyelni kell a d. pont esetében a szövegfajtára

III. tétel:

- Mi az értekezés? Hogyan írunk értekezést?
- A tételt egyetlen alkotás alapján írjuk meg
- Figyelembe vesszük a szempontokat, de ugyanakkor az értekezést ki is egészíthetjük más szempontokkal.

Módszertani szabályok

1. A terembe tilos segédanyagokat bevinni.
2. Az érettségi lapra csakis kék tintával szabad írni.
3. A hibát / téves megfogalmazást nem tesszük zárójelbe, hanem egyszerűen egy vízszintes vonallal húzzuk át.
4. A piszkozat nem a dolgozat szerves része, a piszkozatra írt információt nem pontozzák.

Tanácsok

1. A kidolgozás vázlatát készítsük el a piszkozatra.
2. Készüljünk 2-3 írószerrel.
3. Ne kapkodjunk! Olvassuk el kétszer a tételt, értsük meg a követelményeket, és csak ezek után lássunk hozzá a kidolgozáshoz.
4. Osszuk be az időt! Három óra áll rendelkezésünkre, de ugyanakkor három tételt kell kidolgozni.

I. tétel kidolgozása

a. Mire vágyik a lírai én a vers világában? Válaszában figyeljen arra, hogy milyen eszközökkel, írásjelekkel fejezi ki érzelmeit!

b. Milyen költői képekkel jeleníti meg a világot?

c. Hogyan változik a beszélő helyzete, nézőpontja?

d. Hogyan módosítja a vers utolsó két sora a szöveg egészének jelentését?

Petőfi Sándor
A VILÁGTÓL ELVONULVA...

A világtól elvonulva élni
Egy csendes kis házfödél alatt,
Elvonulva, lyányka, véled élni...
Oh mily szép, mily édes gondolat!

Itt szeretném hagyni a világot,
Mely ugysem más, mint egy csatatér,
Harcolunk s mi harcaink jutalma?
Legfőlebb is tán egy kis babér.

És ezért küszködjem én örökké?
S megvagdalni hagyjam lelkemet?
A babér csak elfödi sebünket,
Elfödi, de nem gyógyítja meg.

Tedd kezembe kezedet, leányka,
S ahová vezetsz: megyek veled;
Oh de messze menjünk, hogy ne lássam
Távolról se a csatahelyet.

Messze menjünk és sebes léptekkel,
Hogy minket ne érjen majd utol
Mult idóm emléke, e madár, mely
Harcaimról oly búsan dalol.
Pest, 1845. augusztus

a. Mire vágyik a lírai én a vers világában? Válaszában figyeljen arra, hogy milyen eszközökkel, írásjelekkel fejezi ki érzelmeit!

A világtól való elmenekülés/elvagyódás /elzárkózás motívuma jelenik meg. A szerelemben való nyugalom és lelki béke megelégedése.

Óhajtó mondat - „Oh...”-
indulatszó.
Felkiáltás, felkiáltó jel

Kérdés, kérdőjel: a harc hiábavalóságának megfogalmazása.

Három pont –amely a gondolat nyitottságát fejezi ki, a merengő, ábrándozó lelkiállapot megjelenítése:
„véled élni...”

„Messze menjünk..” – a valós világtól való egyvagyódás kifejezője.

Petőfi Sándor
A VILÁGTÓL ELVONULVA...

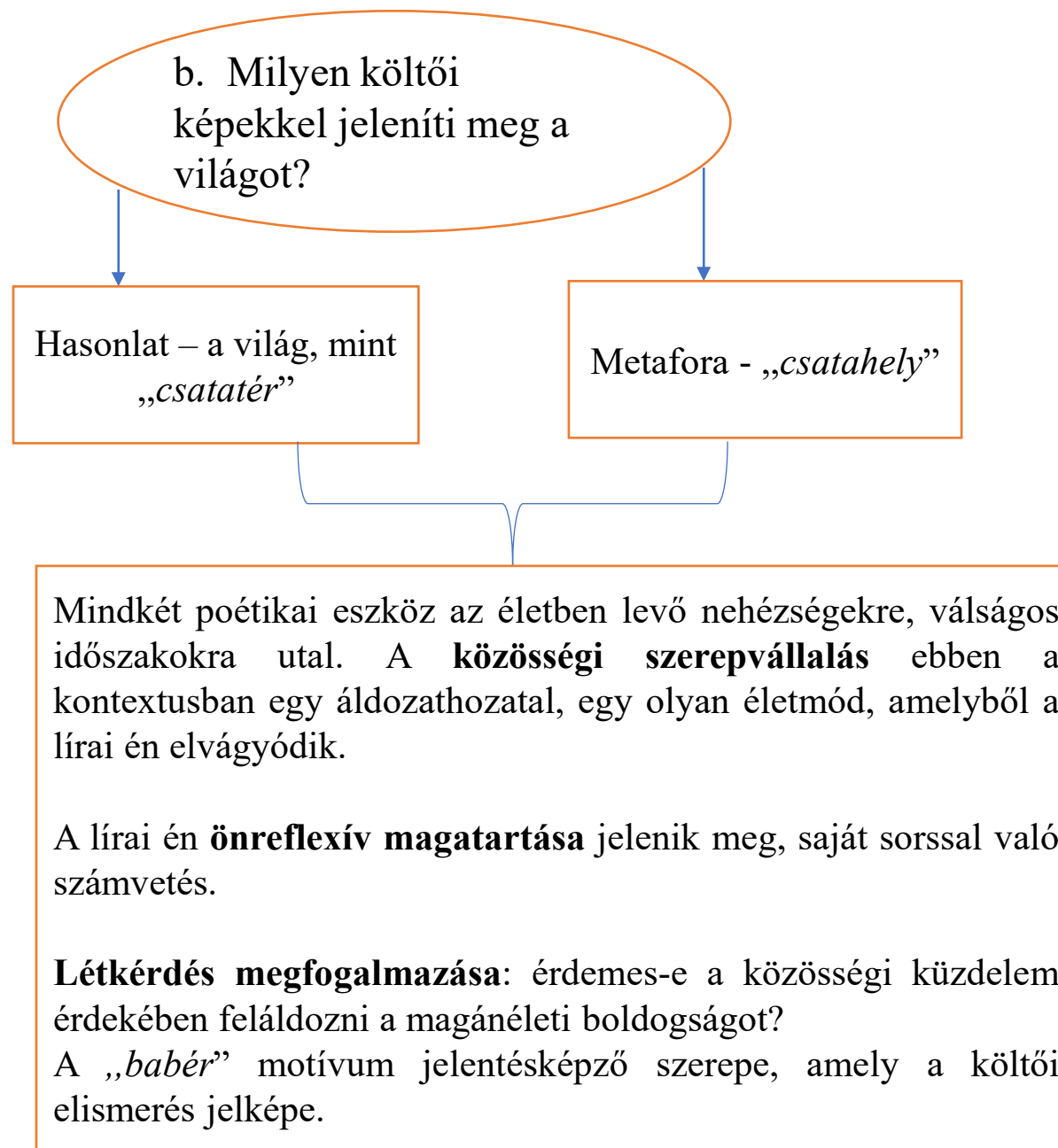
A világtól elvonulva élni
Egy csöndes kis házfödél alatt,
Elvonulva, lyányka, véled élni...
Oh mily szép, mily édes gondolat!

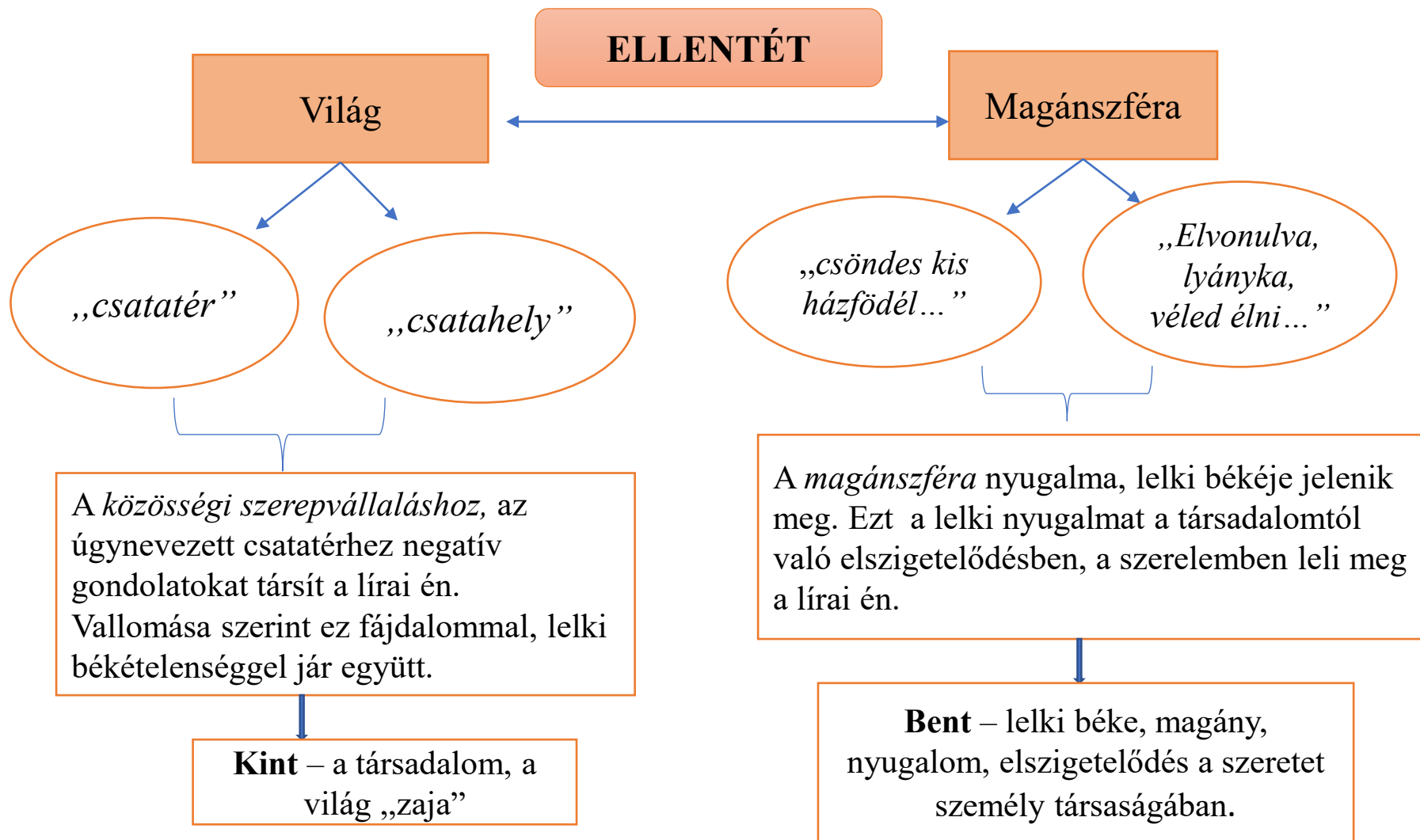
Itt szeretném hagyni a világot,
Mely ugysem más, mint egy csatatér,
Harcolunk s mi harcaink jutalma?
Legfőlebb is tán egy kis babér.

És ezért küszködjem én örökké?
S megvagdalni hagyjam lelkemet?
A babér csak elfödi sebünket,
Elfödi, de nem gyógyítja meg.

Tedd kezembe kezedet, leányka,
S ahová vezetsz: megyek veled;
Oh de messze menjünk, hogy ne lássam
Távrolról se a csatahelyet.

Messze menjünk és sebes léptekkel,
Hogy minket ne érjen majd utol
Mult időm emléke, e madár, mely
Harcaimról oly búsan dalol.
Pest, 1845. augusztus

Petőfi Sándor
A VILÁGTÓL ELVONULVA...

A világtól elvonulva élni
Egy csöndes kis házfödél alatt,
Elvonulva, lányka, véled élni...
Oh mily szép, mily édes gondolat!

Itt szeretném hagyni a világot,
Mely ugysem más, mint egy csatatér,
Harcolunk s mi harcaink jutalma?
Legfőlebb is tán egy kis babér.

És ezért küszködjem én örökké?
S megvagdalni hagyjam lelkemet?
A babér csak elfödi sebünket,
Elfödi, de nem gyógyítja meg.

Tedd kezembe kezedet, leányka,
S ahová vezetsz: megyek veled;
Oh de messze menjünk, hogy ne lássam
Távolról se a csatahelyet.

Messze menjünk és sebes léptekkel,
Hogy minket ne érjen majd utol
Mult időm emléke, e madár, mely
Harcaimról oly búsan dalol.
Pest, 1845. augusztus

c. Hogyan változik a beszélő
helyzete, nézőpontja?

Első versszak: általánosított
vágy megfogalmazása –
elvágyódás a világból a
magányba.

4. versszak:
A lányka felszólítása.
A lírai én egyes szám második
személyben szólal meg.

2. Versszak és 3.versszak:
Az első két sorban egyes szám, első személyben szólal
meg a lírai én – **én-beszéd érvényesül** – egyéni sors
megfogalmazására kerül sor.

Az utolsó két sorban átvált többes szám, első személybe –
mi-beszéd jelenik meg: általános sors megfogalmazása.

Petőfi Sándor
A VILÁGTÓL ELVONULVA...

A világtól elvonulva élni
Egy csöndes kis házfödél alatt,
Elvonulva, lyányka, véled élni...
Oh mily szép, mily édes gondolat!

Itt szeretném hagyni a világot,
Mely ugysem más, mint egy csatatér,
Harcolunk s mi harcaink jutalma?
Legfőlebb is tán egy kis babér.

És ezért küszködjem én örökké?
S megvagdalni hagyjam lelkemet?
A babér csak elfödi sebünket,
Elfödi, de nem gyógyítja meg.

Tedd kezembe kezedet, leányka,
S ahová vezetsz: megyek veled;
Oh de messze menjünk, hogy ne lássam
Távolról se a csatahelyet.

Messze menjünk és sebes léptekkel,
Hogy minket ne érjen majd utol
Mult időm emléke, e madár, mely
Harcaimról oly búsan dalol.
Pest, 1845. augusztus

d. Hogyan módosítja a vers
utolsó két sora a szöveg
egészének jelentését?

A madár motívum jelentésképző szerepe.

A madár - „*mult idő emléke*”, metaforikus kép, amely által a lírai én kifejezi, hogy a múlt emlékeitől, küzdelmeitől menekül.

Ezek az emlékek szomorúak, a lírai én elégikus magatartását idézik elő.

Más szempontok érvényesítése

- Cím és szövegegész

Témajelölő cím: a cím az elvágódás gondolatát fogalmazza meg, és a három pont a gondolat nyitottságát fejezi ki.
A szövegben a nyitott gondolat kiegészítésére kerül sor, az élet csatateréből a lírai én a szerelem nyújtotta békére, nyugalomra vágyik.
Cím és szövegegész viszonya tehát teljes.

- Műfaj

Népies jellegű dal – a népies jelleg a következő tulajdonságokban nyilvánul meg:
-a cím ismétlődik az első verssorban
-szókincs: „*lyánka*”, „*búsan*”
-ellentét: „*csatater*” - „*csöndes kis házfödél*”

- Vershelyzet

Konkrét, elsődleges, a lírai én vallomások helyzetben szólal meg és fogalmazza meg vágyait.
A „*világ*” – a társadalmi lét kifejezője, míg a „*csöndes kis házfödél*” a vágyott életforma.

Versbeszéd:

Személyes, vallomások
Én-beszéd jelenik meg, majd ezt váltja fel a mi-beszéd.

II. tétel kidolgozása

```
graph LR; A[II. tétel kidolgozása] --> B[Írjátok ki a szövegből a kutatómunka résztvevőit, célját, feladatát, eredményét, hatását!]; A --> C[Mi a szerepe a katasztrófa szónak a szövegben? Helyettesítse két rokon értelmű szóval, kifejezéssel!]; A --> D[Tömörítse egy bővített mondatba Dashun Wang szövegből megismert jellemét!]; A --> E[Fejtse ki véleményét 10 – 15 mondatban arról, hogy a kudarcot jókedvvel is el lehet viselni!];
```

Írjátok ki a szövegből a kutatómunka résztvevőit, célját, feladatát, eredményét, hatását!

Mi a szerepe a katasztrófa szónak a szövegben?
Helyettesítse két rokon értelmű szóval, kifejezéssel!

Tömörítse egy bővített mondatba Dashun Wang szövegből megismert jellemét!

Fejtse ki véleményét 10 – 15 mondatban arról, hogy a kudarcot jókedvvel is el lehet viselni!

Minden a katasztrófákkal kezdődött, aztán egyszer csak a fonákjára fordult, és eljutottunk a sikerhez. Akkoriban a kutatócsoportomban mindenki a mobiltelefonos hívások elemzésével foglalkozott, a cél az volt, hogy megértsük, miként reagálnak az emberek a nagyobb katasztrófákra. Felkértem egy nagyon kedves, kínai születésű PhD-hallgatómat, Dashun Wangot, hogy segítsen nekünk a már futó projektben. Számára ez remek lehetőség volt a tapasztalatszerzésre. A kutatómunka eredményeképpen megszületett egy kiváló cikk is – biztos voltam benne, hogy a tartalma világszerte óriási hatással lehet a katasztrófák utáni teendők megszervezésére.

De mint kiderült, ezt egyedül én gondoltam így. Hiába próbálkoztunk, senki nem volt hajlandó a cikket leközoelni. A legelismertebb folyóiratok mind elutasították, de még néhány kevésbé nagyra becsült lap szerkesztősége is. Egymás közt azon viccelődtünk, hogy ki kéne húzni a címből a „katasztrófa” szót, mert a jelek szerint ez előrevetíti a kudarcot.

Dashun, aki gyerekkora óta imádta a baseballt, könnyedén túltette magát a „katasztrófális” cikkeken, mintha csak egy meccset veszített volna el. Sőt még szórakoztatta is a dolog. De amikor egy este leültünk, hogy megbeszéljük a következő projektet, már másképpen fogalmazott:

– Nekem nagyjából mindegy, hogy mi a feladat, de ha lehet, most egy ideig nem akarok több katasztrófát – mondta nevetve.

(Barabási Albert-László: A képlet – A siker egyetemes törvényei)

Írjátok ki a szövegből a
kutatómunka résztvevőit,
célját, feladatát, eredményét,
hatását!

Résztvevő: Barabási Albert
László kutatócsoportja, név
szerint említett a fiatal PHD-
hallgató, Dashun Wang.

Cél: az volt, hogy megértsék,
hogyan reagálnak az emberek
a katasztrófákra.

Feladatok: a
mobiltelefonos hívások
elemzése.

Eredmények: egy kiváló cikk
megszületése, amely a
katasztrófa utáni teendők
megszervezéséről számol be.

Hatás: a cikket több folyóirat
is elutasította, a katasztrófa
szó negatív reakciót váltott ki
az emberekből.

Mi a szerepe a katasztrófa
szónak a szövegben?
Helyettesítse két rokon értelmű
szóval, kifejezéssel!

A katasztrófa szó kulcsszóként szerepel, de ugyanakkor a humor forrása is, hiszen folyamatosan ismétlődik különböző kontextusokban.
Rokon értelmű kifejezői: tragédia, sorscsapás, megrendítő esemény stb.

Tömörítse egy bővített mondatban
Dashun Wang szövegéből megismert
jellemét!

Pl. Dashun Wang egy fiatal PHD-hallgató, aki
pozitív módon tudja kezelni a kudarccokat, majd
ismét lelkesen munkához lát.

Fejtse ki véleményét 10 – 15 mondatban arról, hogy a kudarcot jókedvvel is el lehet viselni!

Az érvelő szöveg

Célja: valakinek, vagy valakiknek a meggyőzése, saját véleményünk elfogadtatása.

- Hatást kell gyakorolnia a hallgatóra vagy az olvasóra.
- Logikai rendre épül.
- A tételmondatban megfogalmazott gondolatot állítja vagy cáfolja.

Az érvelő szöveg felépítése

1. Első szerkezeti egység: a saját vélemény/álláspont megfogalmazása az adott témával kapcsolatosan.

Segédzavak: *Szerintem....., Az én véleményem szerintem..., Egyetértek a kijelentéssel....., Nem értek egyet.....*

2. Második szerkezeti egység: az érvek és ellenérvek felsorakoztatása, melyek célja saját álláspontunk alátámasztása/bizonyítása.

Segédzavak: *Elsősorban..., Másodsorban..., Továbbá..., Szintén jó példa....*

3. Harmadik szerkezeti egység: összegzés és következtetés megfogalmazása. Segédzavak: *Következtetésképpen, Tehát stb.*

Véleményem szerint a kudarcot jókedvvel is meg lehet élni, hiszen a válsághelyzet megítélése és kezelése tulajdonképpen egyénfüggő. A problémás szituációkra mindenki másként reagál, azonban egy pozitív viszonyulás könnyíthet a helyzet megélésén, és a továbblépést is elősegítheti.

Elsősorban fontosnak tartom megjegyezni azt, hogy a válsághelyzet mindenki számára nehézséget okoz. Ezekben a szituációkban fontos a tisztánlátás, a probléma felismerése és megfogalmazása, hiszen csupán ezek után lehetséges megoldásokat elgondolni. Ha ehhez a folyamathoz megpróbálunk pozitívan viszonyulni segíthet a probléma átlátásában, átgondolásában, és ezáltal közelebb visz a megoldások megfogalmazásához.

Másodsorban a pozitív látásmód, a kudarchoz való konstruktív viszonyulás fontos, hiszen minden egyes kudarc esetében az egyén egy vagy több újabb tapasztalat birtokába jut. Ezek a konkrét tapasztalatok azok, amelyek lehetővé teszik az egyén fejlődését, személyiségének kibontakozását, alakulását. Ennek értelmében a kudarc nem egy olyan léthelyzet, amelyet kerülni kell, hanem éppen ezekből kell tanulni, következtetéseket levonni, és építkezni a jövőben.

Továbbá úgy gondolom, hogy a kudarchoz való negatív viszonyulás semmiben sem enyhíti, könnyíti azt a tényt, hogy azzal a bizonyos helyzettel mindenképpen számot kell vetni, és így ebben az értelemben értelmesebb építő módon, jókedvvel és talán egy kis humorral viszonyulni ezekhez.

Következtetésképpen a fenti érvek értelmében a kudarcot érdemes pozitívan értékelni, konstruktív módon levonni a tanulságot, majd továbblépni, új terveket megfogalmazni, és megvalósítani.

Köszönöm a kitartó figyelmet!